

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

طرح‌های تحقیقاتی اثر گذار

دکتر فاطمه رفیعی نسب
مسئول امور پایگاه‌های کتابخانه مرکزی

بهار ۱۴۰۴

محورهای کارگاه

مفهوم پژوهش اثرگذار

اهداف

بیان محورهای اصلی

بیان نمونه و پاسخگویی به سؤالات

در آخرین پروژه تحقیقاتی که شما مجری آن
هستید، اثرات مورد انتظار شما چیست؟

ضرورت بازنگری در مدیریت تحقیقات

- ✓ دستیابی دانشگاه‌ها به بلوغ نسبی در انتشار مقالات بین‌المللی
- ✓ نیاز به تکامل پژوهشی با تمرکز بر علم نافع و اثرگذاری فراآکادمیک
- ✓ لزوم بازتعریف مسیر تحقیقات برای پاسخگویی به انتظارات اجتماعی و اقتصادی

چالش‌های موجود

- ✓ ارزشیابی اثرگذاری تحقیقات از سال ۱۳۹۹ آغاز شده، اما:
- ✓ نیاز به مستندات و راهنماهای عملیاتی
- ✓ ضرورت اصلاح مسیر پژوهشی دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی

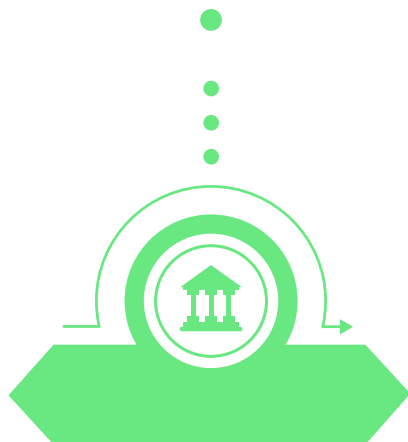
زنجیره تحقیق تا تأثیر

پژوهشگران تنها یک حلقه از زنجیره پژوهش تا اثرگذاری هستند

و

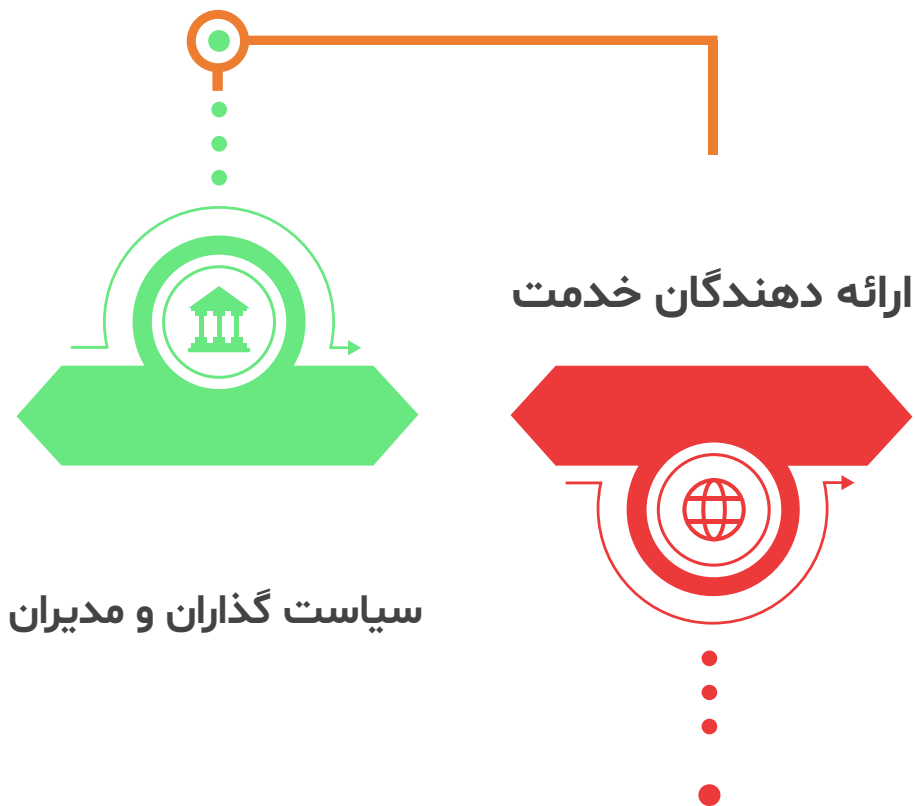
نیازمند حمایت سایر ذینفعان برای تحقق نتایج ملموس

شبکه ذینفعان پژوهش اثرگذار

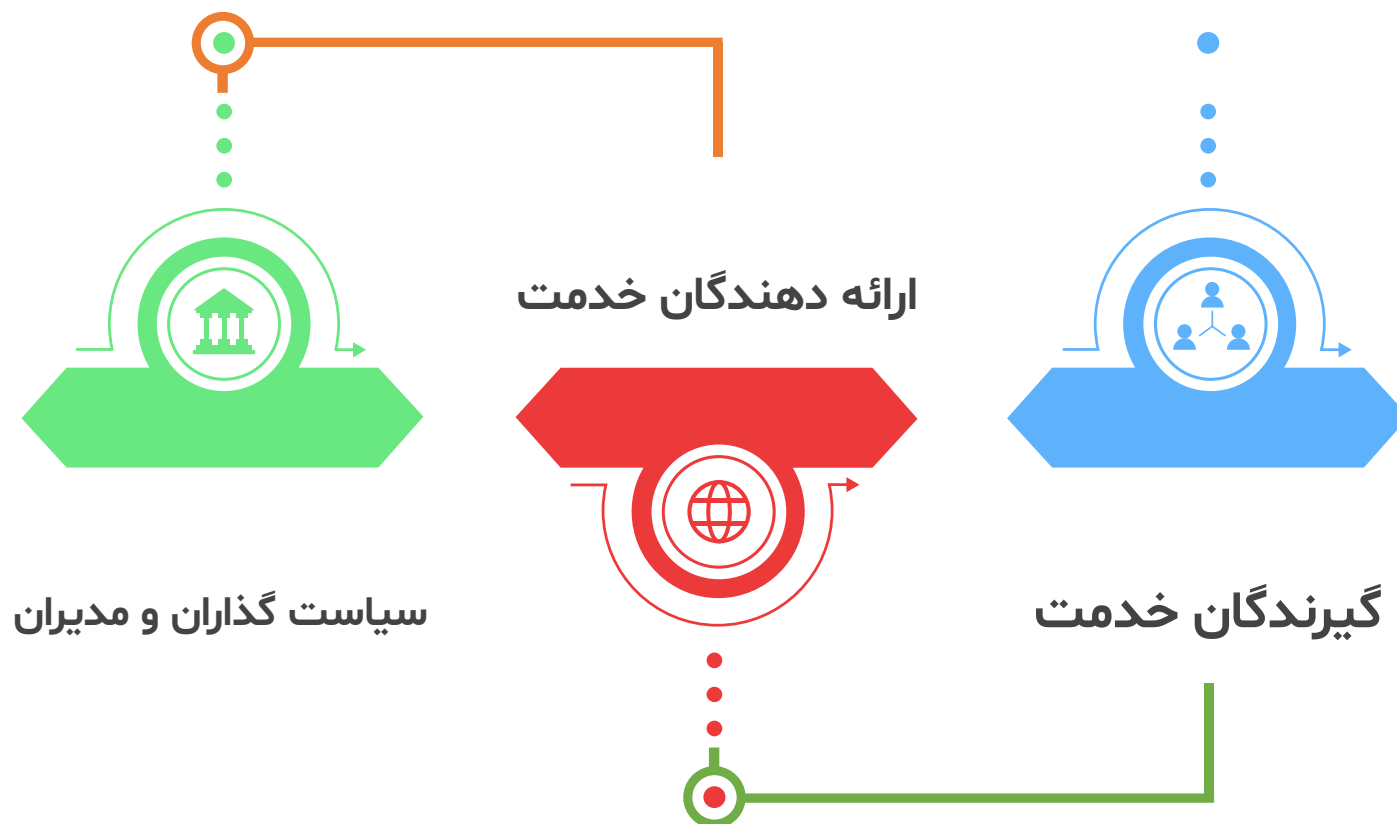

سیاست گذاران و مدیران

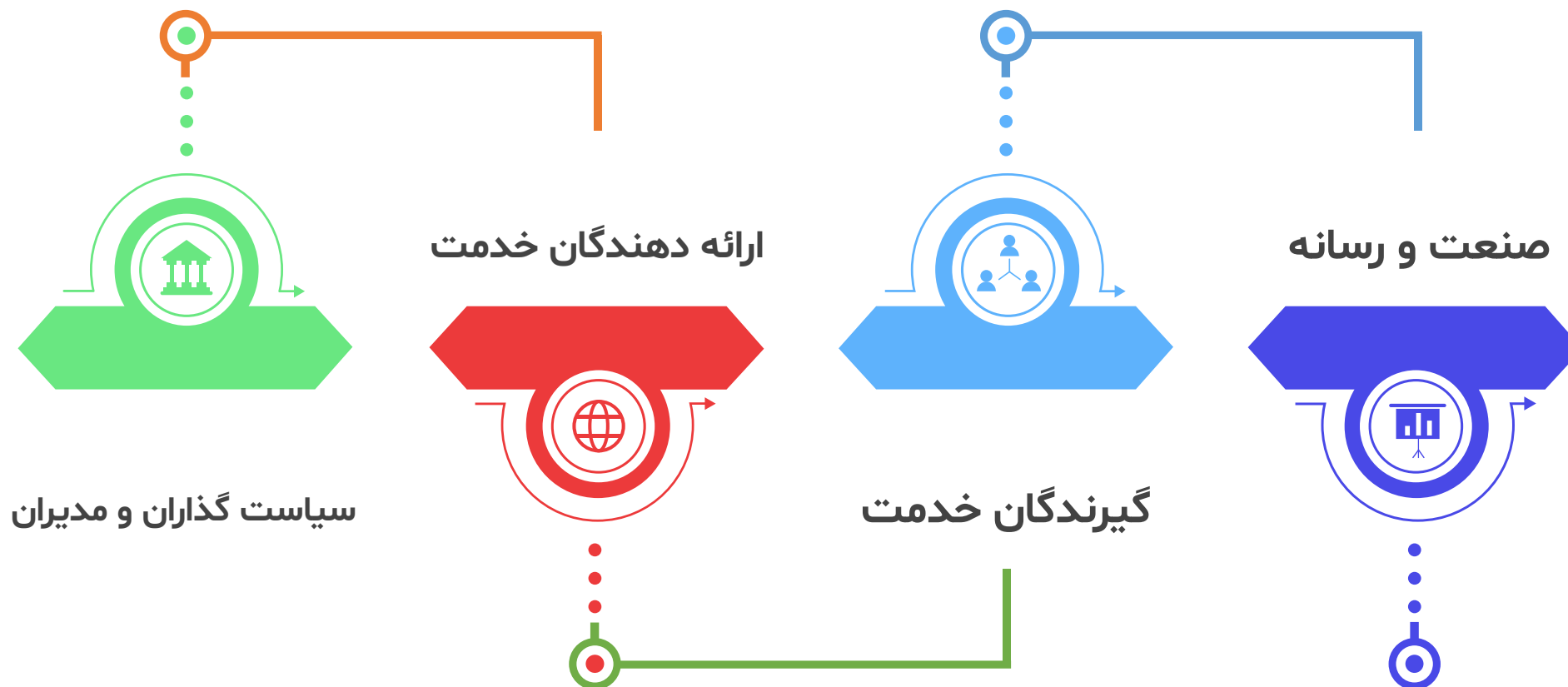
شبکه ذینفعان پژوهش اثرگذار

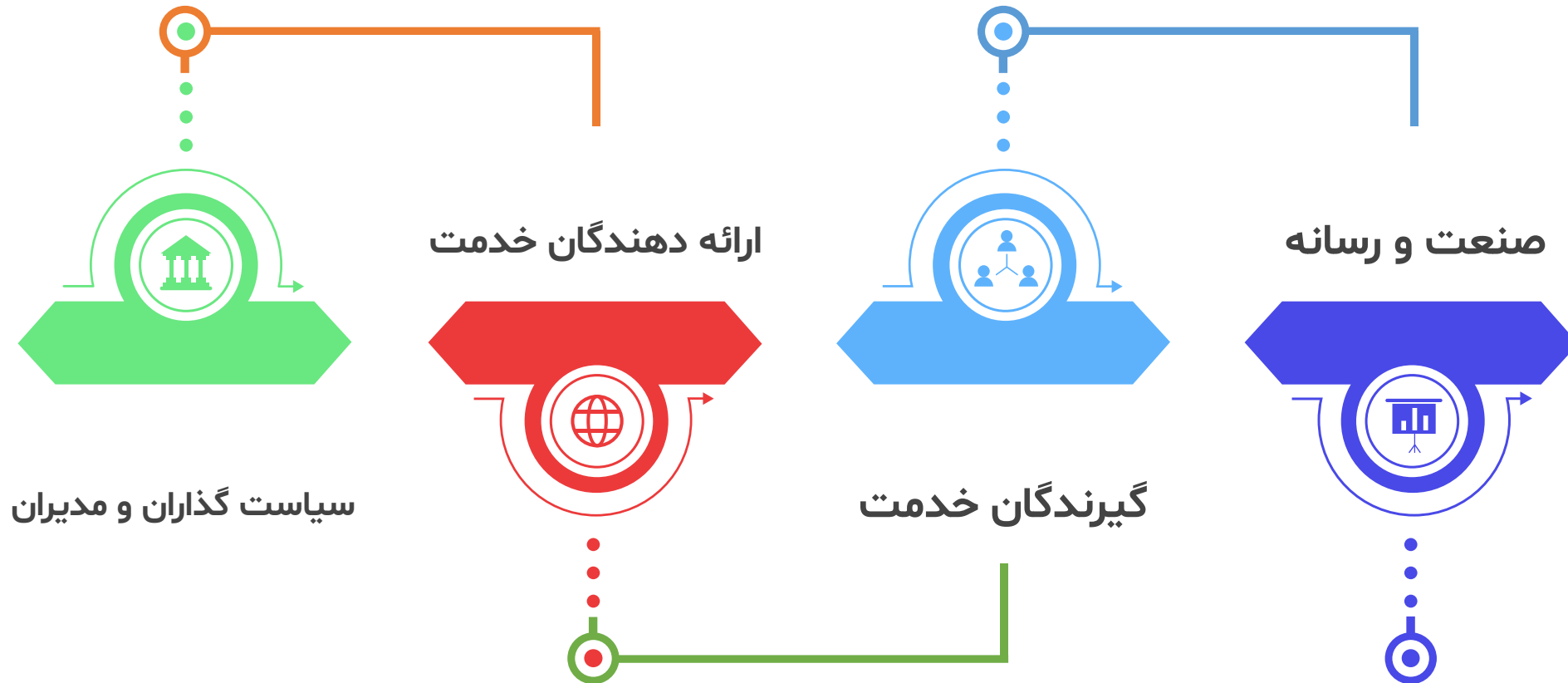
شبکه ذینفعان پژوهش اثرگذار

شبکه ذینفعان پژوهش اثرگذار

شبکه ذینفعان پژوهش اثرگذار

تحقیق تا تأثیر، زنجیره‌ای از همکاری‌های چندجانبه است، نخستین جنبه‌ی مهم **ایجاد توانایی همکاری بین بخشی** است.

پیش نیازهای اثرگذاری

همکاری بین بخشی

تقویت تعامل دانشگاه‌ها با
سازمان‌های دولتی و خصوصی

مدیریت هوشمند

الگوبرداری از تجارب موفق
پژوهش‌های مشتری محور

همکاری بین بخشی

چابک‌سازی فرآیندها
و مقررات اداری

مدیریت هوشمند

توسعه سازوکارهای
ارتباطی با ذینفعان

طراحی و تدوین سند اثرگذاری فعالیت‌های پژوهشی

معاونت تحقیقات و فناوری
وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

به سوی اثرگذاری تحقیقات؛

راهنمای مداخلات اجرایی برای طراحی، اجرا و مستندسازی تحقیقات اثرگذار

نگارش:

دکتر مصطفی پویاکیان

معاون نظارت و ارزشیابی مرکز توسعه، هماهنگی و ارزیابی تحقیقات

الهام قلعه نوی، زهرا سبحانی

ویرایش ۱

تابستان ۱۴۰۳

مدل ارتقاء اثرگذاری تحقیقات

محورها و مصادیق ارائه شده در این سند از مدل REF ویرایش ۲۰۲۱ اقتباس و متناسب با ساختارهای تحقیقاتی، فرایندهای اجرایی و امکان‌پذیری آنها در کشور بومی سازی شده است.

REF
2021
Research
Excellence
Framework

✈️ اثر چیست؟

تغییرات رخ داده ناشی از یک اقدام (مانند تحقیق)

در سطوح زمانی مختلف (کوتاه مدت، میان مدت، بلندمدت) قابل مشاهده و سنجش باشد

حداقل یک ذینفع خارج از دانشگاه از آن بهره مند شود

با منافع سایر ذینفعان در تعارض اساسی نباشد.

تفاوت اثر آکادمیک و فراآکادمیک

معیار	اثر آکادمیک (مورد نظر این سند نیست)	اثر فراآکادمیک (مورد تأیید)
مصرف کننده	جامعه دانشگاهی (مقالات، اختراعات)	ذینفعان خارج دانشگاه (صنعت، جامعه، سیاستگذاران)
مثال	مقاله	بهبود خط تولید یک کارخانه با یافته‌های پژوهش

⚡ جوهره اثر گذاری: ایجاد تغییراتی که **مستقیماً** مشکلات واقعی جامعه/صنعت را حل کند!

مسئولیت دانشگاه‌ها

شناسایی مسائل محلی و منطقه‌ای 🔍

طراحی و اجرای تحقیقات هدفمند

پایش مستمر اثرات تحقیقات

ملاحظات ویژه

✓ انطباق با مأموریت‌های دانشگاه (درمان، بهداشت، آموزش)

✓ توجه به نیازهای ذینفعان محلی

✓ توازن بین پژوهش‌های بنیادی و کاربردی

سطح اثر گذاری

دامنه جغرافیایی تأثیر نتایج تحقیق بر ذینفعان

سطوح جغرافیایی اثرگذاری تحقیقات

سطح دانشگاه

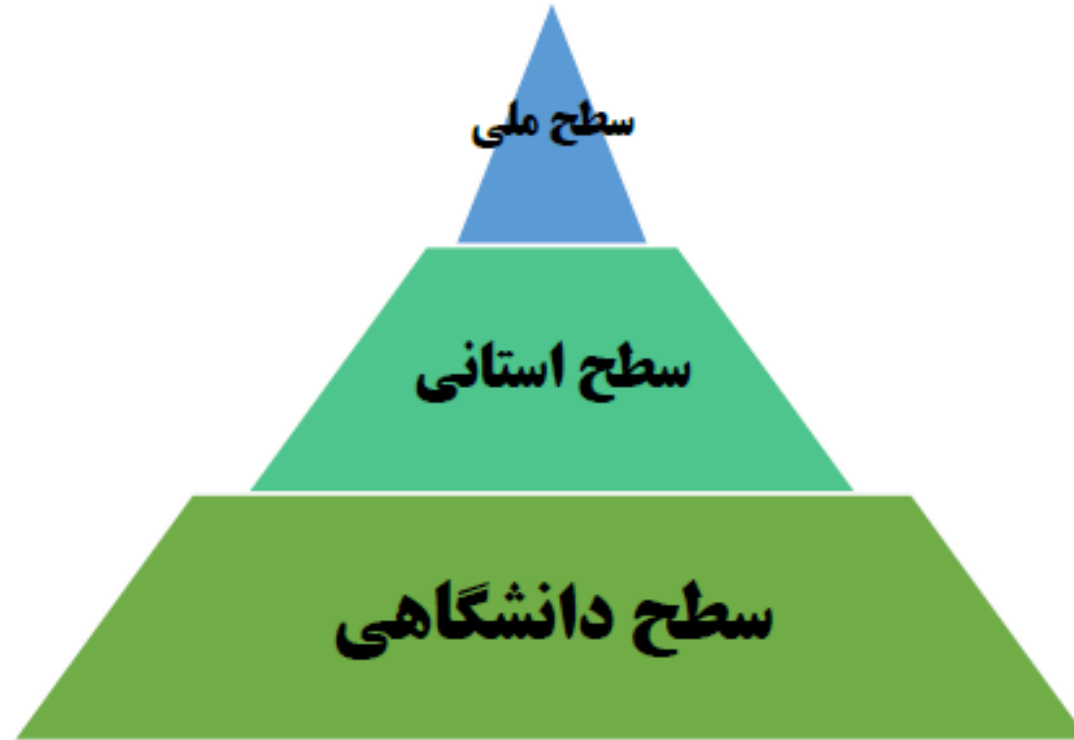
سطح استان

سطح ملی و بین المللی

انتظارات از دانشگاه‌ها در پژوهش‌های اثرگذار

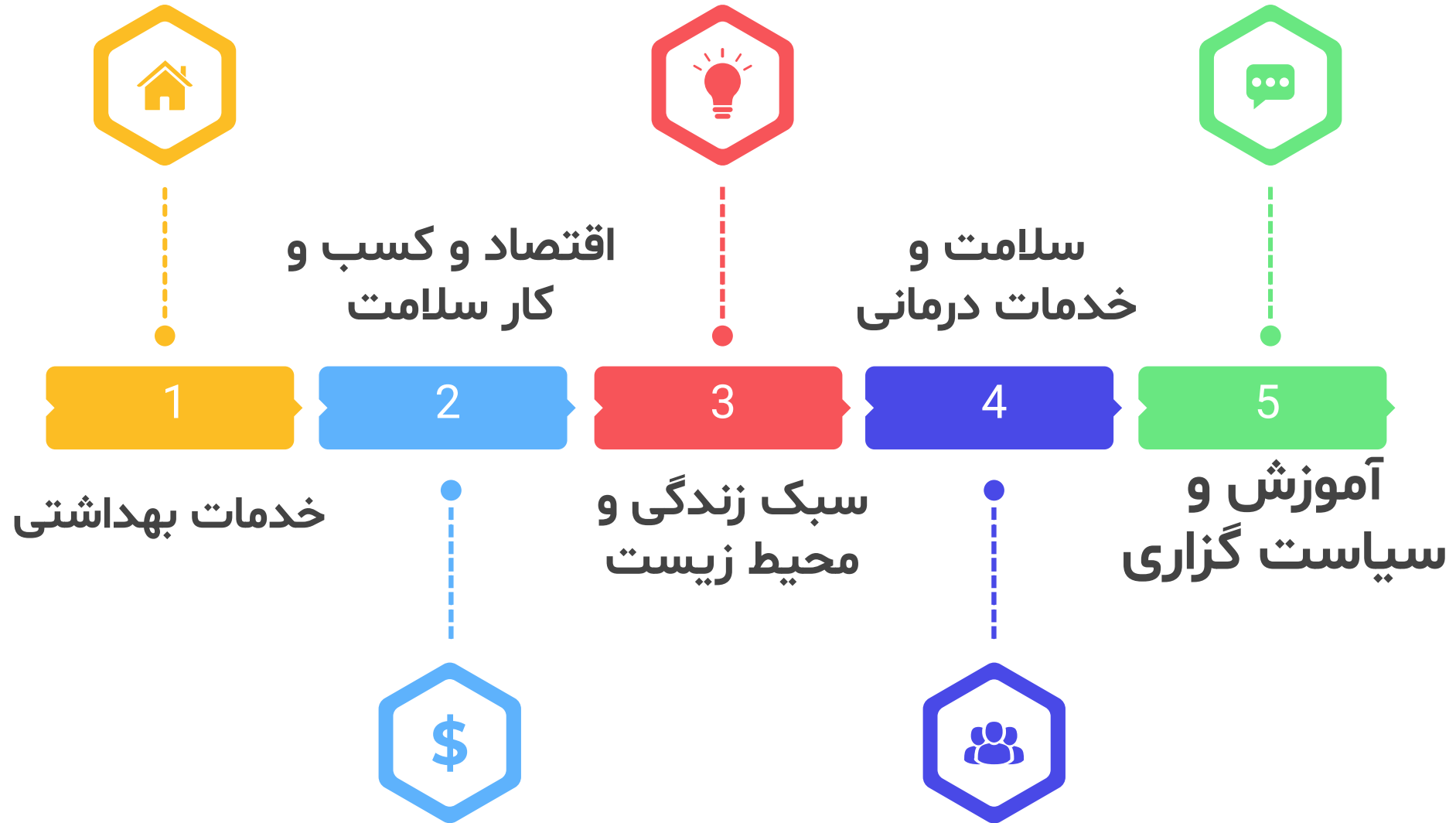
اولویت‌بندی پژوهش‌های اثرگذار بر اساس مأموریت و جغرافیا

سلسله مراتب اثرگذاری مورد انتظار

پژوهش اثرگذار از حل مسائل محلی آغاز می شود و به مرور به سطوح بالاتر گسترش می یابد

محورهای اصلی ارزشیابی جامع تحقیقات سلامت در سال ۱۴۰۲

مرزهای انعطاف پذیر (تحقیقات ممکن است چندمحوری باشند)

۱. آموزش، سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری سلامت

نتایج طرح تحقیقاتی منجر به:

- ✓ اتخاذ سیاست‌های کلان سلامت
- ✓ وضع قوانین جدید یا تغییر قوانین قبلی
- ✓ اخذ تصمیمات جدید در حوزه سلامت جامعه

نتایج طرح تحقیقاتی باعث ارتقای شاخص‌های آموزش در علوم بهداشتی و درمانی شود، مانند:

- ✓ بهبود فرآیندهای آموزشی
- ✓ تعریف رشته‌های جدید
- ✓ تغییر در کوریکولوم آموزشی

۱. آموزش، سیاست‌گذاری و قانون‌گذاری سلامت
مصادیق

- ✓ تاثیر بر استانداردهای آموزشی
- ✓ توسعه و ارتقاء سیاست‌های بین‌المللی
- ✓ تغییر روش‌ها و اقدامات آموزشی در دانشگاه‌ها
- ✓ تغییر یا اصلاح کوریکولوم‌ها یا سیلابس‌های آموزشی
- ✓ توسعه یا بومی‌سازی شاخص‌های جدید بهداشت یا رفاه
- ✓ تغییر در راهنماهای بالینی، تغذیه‌ای، بهداشتی یا مراقبت اجتماعی
- ✓ استفاده تحلیل‌گران دولت از روش‌های نوآورانه یا توصیه‌های پژوهشگران

۲. سلامت و خدمات درمانی

نتایج طرح تحقیقاتی منجر به ارتقای قابل اثبات در شاخص‌های سلامت جامعه شده باشد.

شاخص‌های مورد پایش بهداشت

درمان

پرستاری

جمعیتی

پایش توسط معاونت‌های درمان، پرستاری و بهداشت.

۲. سلامت و خدمات درمانی

مصادیق

- ✓ بهبود شاخص سلامت عمومی یا رفاه اجتماعی
- ✓ بهبود وضعیت سلامتی بیماران یا گروه‌های مرتبط
- ✓ توسعه و پیاده سازی یک روش تشخیص جدید بیماری در اثر پژوهش
- ✓ توسعه و پیاده سازی یک روش پیشگیری از بیماری یا یک نشانگر سلامت در اثر پژوهش
- ✓ ارائه یک مداخله بالینی جدید (مانند دارو یا روش درمان) دارای مستندات کارآزمایی بالینی و شواهد اثربخشی

۳. ارائه خدمات بهداشتی و سلامت

- **نتایج طرح تحقیقاتی منجر به:**
 - ✓ بهبود کیفیت ارائه خدمات سلامت
 - ✓ ارتقای معنی دار شاخص‌های خدمت‌رسانی
- اثر در این محور از طریق ارتقاء شاخص‌هایی مانند دسترسی، مقبولیت، تناسب، کارایی و ایمنی سنجیده می‌شود.
- **شاخص‌های اختصاصی ارائه خدمت از:** معاونت درمان، معاونت پرستاری، معاونت بهداشت، دفتر جوانی جمعیت، می‌توانند مورد استناد قرار بگیرند.

۳. ارائه خدمات بهداشتی و سلامت مصادیق

- ✓ بهبود تجهیز، تدارک و دسترسی به خدمات بهداشتی
- ✓ تغییر شیوه یا سطح ارائه خدمت
- ✓ بومی سازی یک فناوری یا فرایند
- ✓ تغییر فرایندها یا خدمات جاری یا شناسایی خدمات جدید
- ✓ درک نیازهای ناشی از تفاوت‌های فرهنگی، زبانی، قومی، مذهبی، اقلیتهای زبانی، جامعه مهاجران و پاسخ به نیازهای خدمات سلامت آنها
- ✓ ارتقاء علمی در روش‌های پزشکی قانونی
- ✓ بهبود آمادگی و مقابله نظام سلامت در برابر بلایا و حوادث و مقابله با آنها
- ✓ ارتقاء تاب‌آوری نظام سلامت در برابر بحران‌ها
- ✓ ارتقاء و بهبود قابل اثبات در شیوه‌های مدیریت بحران و پیاده سازی اصول پدافند غیرعامل

۴. سبک زندگی و محیط زیست

نتایج طرح تحقیقاتی منجر به:

✓ ارتقای شاخص‌های سبک زندگی سالم

✓ بهبود عوامل محیطی مؤثر بر سلامت

شاخص‌های اختصاصی این محور

عموماً در اسناد مرتبط در معاونت‌های بهداشت و درمان مورد اشاره قرار گرفته‌اند.

۴. سبک زندگی و محیط زیست مصادیق

- ✓ ارائه یک سبک زندگی جدید (مانند رژیم تغذیه ای) دارای مستندات کارآزمایی بالینی و شواهد اثربخشی.
- ✓ تغییر روش های مراقبتی و آموزشی
- ✓ بهبود کیفیت آب یا دسترسی به مراقبت های بهداشتی و اجتماعی
- ✓ کاهش یا جایگزینی استفاده از حیوانات آزمایشگاهی
- ✓ رصد و مدیریت وضعیت سلامت و بیماری های منتقله از طریق پناهندگان و اتباع خارجی
- ✓ مدیریت یا حفاظت از منابع طبیعی مانند انرژی، آب و غذا

۵. اقتصاد، تولید و کسب و کار

طرح‌های اثرگذار در این محور می‌توانند:

✓ منجر به ارتقاء شاخص‌های اقتصادی، تجاری و تولیدی مرتبط با علوم بهداشتی و درمانی شود.

شاخص‌های مرتبط با بیمه سلامت مردم مانند پرداخت از جیب جزء شاخص‌هایی هستند که می‌تواند تحت تأثیر تحقیقات تغییر یابد.

۵. اقتصاد، تولید و کسب و کار مصادیق

- ✓ بهبود دسترسی به فرصت های مالی
- ✓ تولید کارآمدتر یا افزایش بهره وری
- ✓ توسعه یا بومی سازی مدل های اقتصادی.
- ✓ افزایش ورود گردشگران درمانی به کشور.
- ✓ ارتقاء پشتیبانی از توسعه فناوری های کوچک.
- ✓ ایجاد یا تغییر روش های مدیریت در کسب و کار
- ✓ بهبود کیفیت زندگی تحت تأثیر یک محصول یا فرایند جدید

مستندسازی و اثبات اثر

فرایند احراز و تأیید اثرات ادعا شده یک تحقیق در سطح دانشگاه با استفاده از:

✓ روش‌های علمی (انجام پژوهش ثانویه) در **نظام ارزشیابی تحقیقات و فناوری**
وزارت بهداشت. (فاتف)

✓ بررسی مستندات

✓ داوری خبرگان

مستندسازی و اثبات اثر

➤ مستندات و شواهد مربوط به اثرگذاری در تحقیقات بسیار متنوع بوده و به **نوع مطالعه** و **هدف نهایی و کاربرد** آن بستگی دارند.

➤ تهیه مستندات و شواهد مربوط به تاثیر تحقیق تا حدود زیادی به ساز و کارهای مدیریت تحقیق در دانشگاه یا مرکز تحقیقاتی وابسته است.

مستندات قابل گردآوری

مستندات مکتوب:

مکاتبات و گزارش‌ها، مقالات، صورت‌جلسات، گواهی‌ها،
نتایج آزمایشات، قوانین، دستورالعمل‌ها، متن مصاحبه و

مستندات چندرسانه‌ای:

عکس و فایل‌های صوتی و تصویری مانند پادکست‌ها،
ویدیوها، واقعیت افزوده (AR)، نرم‌افزارها و اپلیکیشن‌ها،

مستندات فیزیکی و ملموس:

مواد، تجهیزات، دستگاه‌ها، و

نمونه طرح‌های اثر گذار سال ۱۴۰۲

	×	✓	علوم پایه و فناوری	۱۳۹۸/۲/۴	۱۴۰۳/۱۲/۲۸	برنامه ثبت آنلاین بیماری های قلب و عروق کشوری	reg- CVVC-۹۷۰۲	۶
	×	✓	علوم پایه و فناوری	۱۴۰۰/۳/۱۸	۱۴۰۳/۳/۱۸	سامانه ثبت داده های بیماران سکته مغزی خوزستان (ASTROK)	reg-st-۱۴۰۱۰۳	۷
	×	✓	علوم پایه و فناوری	۱۴۰۰/۳/۱۸	۱۴۰۲/۱۰/۱۸	تعیین میزان بروز زخم پا وعوامل خطر آن در بیماران دیابتی	d-۹۹۰۴	۸
	×	✓	علوم پایه و فناوری	۱۴۰۰/۳/۱۸	۱۴۰۴/۵/۱۸	نظام ثبت مالتیپل اسکلروزیس	reg- m.s-۱۴۰۱۰۴	۹

2023 WISE Prize for Education

Safeena Husain is recognized by WISE for her contribution to equity and access to education through building Educate Girls, a non-profit organization focused on empowering communities for girls' education, partnering with Government to identify, enrol, and retain out-of-school girls across India.

Safeena Husain · 2nd

Founder and Board Member at Educate Girls

Mumbai, Maharashtra, India · [Contact info](#)

500+ connections

Dr. Joji Valli, PhD in CSR is a mutual connection

Educate Girls

Harvard Business School

Public Impact Analytics Science Lab (PIAS-Lab) at Harvard

<https://scholar.harvard.edu/saghafian/public-impact-analytics-science-lab-pias-lab-harvard>

باسپاس از حسن توجه شما